

Satversmes tiesa

Preses relīze

Lieta Nr. 2022-45-01

14.03.2024.

INFORMĀCIJA PAR LIETU Nr. 2022-45-01

“Par Izglītības likuma 9. panta 1.1 daļas, pārejas noteikumu 102. punkta 1. apakšpunkta un 2022. gada 29. septembra likuma „Grozījumi Izglītības likumā” 1., 5. un 6. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam, 112. panta pirmajam teikumam un 114. pantam” izskatīt tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos.

Satversmes tiesa 2024. gada 19. martā plkst. 10.00 tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos sāks izskatīt lietu Nr. 2022-45-01 “Par Izglītības likuma 9. panta 1.1 daļas, pārejas noteikumu 102. punkta 1. apakšpunkta un 2022. gada 29. septembra likuma „Grozījumi Izglītības likumā” 1., 5. un 6. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam, 112. panta pirmajam teikumam un 114. pantam” izskatīt tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos.

LIETAS DALĪBNIKI

- Pieteikuma iesniedzēji: Dana Džibuti un Dominiks Džibuti.
- Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu: Saeima.

APSTRĪDĒTĀS NORMAS

- Izglītības likuma 9. panta 1.1 daļa nosaka: „Privātajās izglītības iestādēs vispārējo izglītību un profesionālo izglītību pamatizglītības un vidējās izglītības pakāpē iegūst valsts valodā.”
- Ar 2022. gada 29. septembra likuma „Grozījumi Izglītības likumā” 1. pantu paredzēts izslēgt Izglītības likuma 9. panta otrās daļas 2. punktu, ar 5. pantu – Izglītības likuma 38. panta otrās daļas 1. punktu, savukārt ar 6. pantu – Izglītības likuma 41. pantu. Ar šiem grozījumiem izslēgtas visas Izglītības likuma normas, kas paredzēja vispārējās izglītības iegūšanu mazākumtautību izglītības programmās.
- Savukārt Izglītības likuma pārejas noteikumu 102. punkta 1. apakšpunkts noteic, ka grozījumi, kas paredz izslēgt šā likuma 41. pantu, stājas spēkā

2023. gada 1. septembrī – attiecībā uz pirmsskolas izglītības programmas un vispārējās izglītības pamatizglītības programmas īstenošanu 1., 4. un 7. klasē.

AUGSTĀKA JURIDISKA SPĒKA NORMAS

- Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pants: “Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika.”
- Satversmes 112. panta pirmais teikums: “Ikvienam ir tiesības uz izglītību.”
- Satversmes 114. pants: “Personām, kuras pieder pie mazākumtautībām, ir tiesības saglabāt un attīstīt savu valodu, etnisko un kultūras savdabību.”

PIETEIKUMU IESNIEDZĒJU APSVĒRUMI

Pieteikuma iesniedzēji identificē sevi ar Latvijā dzīvojošajām nacionālajām minoritātēm. Pieteikuma iesniegšanas brīdī viņi mācījās privātās izglītības iestādē mazākumtautību izglītības programmās pirmsskolas izglītības un pamatizglītības pakāpē.

Pieteikuma iesniedzēji uzskata, ka apstrīdētās normas pieņemtas neatbilstoši labas likumdošanas principam. Tāpat to ietekmē varot samazināties iegūstamās izglītības kvalitāte. Liedzot iegūt izglītību savās, mazākumtautību privātajās izglītības iestādēs savā valodā, apstrīdētās normas atņemot Satversmes 114. pantā noteikto pamattiesību būtību. Iespēja apgūt mazākumtautību valodu un kultūrvēsturi atsevišķas interešu programmas veidā nevarot būt alternatīva vispārējās izglītības iegūšanai mazākumtautības valodā.

Iepriekšējā izglītības reforma, kas paredzēja latviešu valodas un mazākumtautību valodas lietojuma proporciju izglītības ieguves procesā, stājās spēkā 2019. gada 1. septembrī. Pieteikuma iesniedzēji esot paļāvušies, ka veiktā reforma būs pēdējā valsts valodas lietojuma reforma mazākumtautību skolās. Turklāt noteiktais periods pārejai uz jauno sistēmu esot bijis pārāk īss.

INSTITŪCIJAS, KAS IZDEVUSI APSTRĪDĒTO AKTU, – SAEIMAS – APSVĒRUMI

Saeima uzskata, ka apstrīdētās normas atbilst Satversmes 1. pantā ietvertajam tiesiskās paļāvības aizsardzības principam, Satversmes 112. panta pirmajam teikumam un 114. pantam.

Apstrīdētās normas un ar tām saistītais tiesiskais regulējums esot izstrādāts kā vispārējās izglītības pilnveidotā, kompetenču pieejā balstītā mācību satura ieviešanas reformas turpinājums. Šis tiesiskais regulējums turpinot vairāk nekā 20 gadu garumā ilgušo izglītības reformu pārejai uz mācībām valsts valodā un cēloniski esot saistīts ar Latvijas vēsturisko situāciju.

Atbildes rakstā norādīts, ka tiesības uz izglītību konkrētajā gadījumā aptver tikai izglītības kvalitāti, kura apstrīdēto normu ietekmes rezultātā nepasliktinoties. Savukārt mazākumtautību tiesības tiek nodrošinātas ar citās tiesību normās nostiprināto valsts finansēto mazākumtautību valodas un kultūrvēstures interešu izglītības piedāvājumu. Ar apstrīdētajām normām tiek noslēgta izglītības reforma.

PIEAICINĀTĀS PERSONAS

Lietā savu viedokli jau snieguši un uz tiesas sēdi ar lietas dalībnieku piedalīšanos aicināti: Latvijas Republikas tiesībsargs, Tieslietu ministrija, Izglītības un zinātnes ministrija, Latvijas pārstāvis starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās, *Dr. psych.* Baiba Martinsone, *Dr. paed.* Ieva Margeviča-Grinberga, Habad Ebreju privātā vidusskola, biedrība „Privātskola LATREIA”, pirmsskolas izglītības iestāde Jūrmalas privātais bērnudārzs „GALAKTIKA”, privātā pirmsskolas izglītības iestāde „MAXVEL”, Rīgas Ukrainu vidusskola, Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība (LIZDA), Liepājas Universitātes profesore, Kurzemes Humanitārā institūta vadošā pētniece *Dr. habil. philol.* Dace Markus, Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes Pirmsskolas un sākumizglītības nodaļas vadītāja, *asoc. prof., Dr. paed* Ineta Helmane, Latvijas Pašvaldību savienība, Latvijas Universitātes Filozofijas un socioloģijas institūta vadošais pētnieks, Konsultatīvās padomes mazākumtautību izglītības jautājumos loceklis *Dr. soc.* Vladislavs Volkovs, *Dr. h. c., Assessor. jur., Dipl.-Pol.* Egils Levits.

TIESAS PROCESS

Lietas Nr. 2022-45-01 izskatīšana tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos tiks uzsākta 2024. gada 19. martā. Tiesas sēde notiks klātienē.

Interesenti tiesas sēdi ar lietas dalībnieku piedalīšanos varēs vērot tiešraidē Satversmes tiesas mājaslapās un tiesas YouTube kontā. Informācija būs pieejama arī Satversmes tiesas twitter kontā @Satv_tiesa.

Tiesas sēdes laikā lietas dalībnieki izklāsta lietas faktiskos apstākļus un juridisko pamatojumu, tiek uzklausītas pieaicinātās personas, tad seko tiesas debātes un replikas. Tiesas sēde beidzas ar tiesas sēdes priekšsēdētāja paziņojumu par to, kad tiks pasludināts spriedums. Nolēmumu pieņem ne vēlāk kā 30 dienas pēc pēdējās tiesas sēdes.

Par nolēmuma pasludināšanas dienu un laiku tiks izsūtīta preses relīze un informācija tiks publicēta Satversmes tiesas mājaslapā sadaļā "Jaunumi", kā arī sadaļā "Lietas" pie šīs lietas numura.